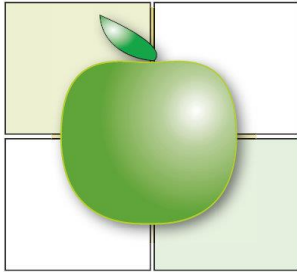

PATVIRTINTA
Pasvalio rajono savivaldybės tarybos
2020 m. gruodžio 23 d. sprendimu Nr. T1-240

*Pasvalio rajono savivaldybės
Visuomenės sveikatos biuras*

Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

Savivaldybės biudžetinė įstaiga

Vytauto Didžiojo a. 6, LT-39149 Pasvalys

Tel./faks. (8 451) 20 130, tel. (8 451) 20131

El. paštas vsbiuras@gmail.com

Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2019 metų ataskaita

Pasvalys, 2020 m.

Duomenys kaupiami ir saugomi
Juridinių asmenų registre
Įmonės kodas 301505617
Bankas DnB NORD
Banko kodas 40100
A.s. Nr. LT564010042600175554

TURINYS

Įvadas.....	2
1. Bendroji dalis. 1.1. Pagrindinių stebėsenos rodiklių savivaldybėje analizė ir interpretavimas („šviesoforas“)......	3
2. Specialioji dalis. 2.1. Atrinktų stebėsenos rodiklių savivaldybėje analizė ir interpretavimas („šviesoforas“)......	11
2.1.1. Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84).....	11
2.1.2. Vaikų, neturinčių éduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.).....	14
2.1.3. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų ir piktybinių navikų.....	16
Apibendrinimas.....	20
Rekomendacijos.....	21

ĮVADAS

2019 metų Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita parengta vadovaujantis naujai sukurtu savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos modeliu. Pagrindinis visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje dokumentas – Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų programa (toliau – LSP). LSP nustato nacionalinius sveikatinimo veiklos tikslus ir uždavinius, siekiamus sveikatos lygio rodiklius, kurie būtini siekiant įgyvendinti Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“. LSP iškeltas 1 strateginis tikslas ir 4 tikslai bei jų uždaviniai, kurių įgyvendinimo savivaldybėse stebėsenai parengtas baigtinis pagrindinių rodiklių sąrašas. Jį sudaro 51 unifikuotas rodiklis, geriausiai apibūdinantis LSP siekinius. Rodiklių sąrašassudarytas remiantis Lietuvos sveikatos programos projekte, Lietuvos strateginiuose sveikatos dokumentuose pateikiamais rodikliais, Europos pagrindinių sveikatos rodiklių (ECHI) sąrašu, taip pat remiantis Lietuvos patirtimi vykdant visuomenės sveikatos stebėseną (Higienos instituto patirtis, duomenų bazėse pateikiama informacija, sveikatos apsaugos ministro įsakymai) bei 4 Anglijos savivaldos lygyje renkamų rodiklių rinkiniais, taip pat specialistų įžvalgomis. Rodiklio reikšmė leidžia kasmet vertinti rodiklio pokyčių kryptį ir aprėptį savivaldybėje; kasmet vertinti rodiklio reikšmės atitiktį išsikeltam savivaldybės siekiniui; palyginti savivaldybės rodiklio reikšmę su Lietuvos ir (ar) ES vidurkiu.

Pagal LR sveikatos apsaugos ministro 2014 m. gruodžio 19 d. įsakymą Nr. V–1387 „Dėl bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų pakeitimo“ patvirtinti nauji rodikliai, kuriais vadovaujantis buvo rengiama stebėsenos ataskaita. Pateikiami rodikliai iš Valstybės delegaluotų savivaldybėms visuomenės sveikatos stebėsenos pagrindinių rodiklių sąrašo, kurie atspindi, kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos programos tikslai. Šioje ataskaitoje pateikiami rodikliai naudingi tuo, kad parodo, kokia Pasvalio rajono savivaldybės pozicija buvo prieš LSP įgyvendinimą ir kokius tikslus realu iškelti ir įgyvendinti per programos įgyvendinimo laiką.

Ataskaitoje naudotas vidutinis 2019 m. gyventojų skaičius, visa informacija parengta vadovaujantis oficialiu statistikos šaltiniu – Higienos instituto Sveikatos informacijos centro (HI SIC) parengtu leidiniu „Visuomenės sveikatos būklė savivaldybėse 2019 m.“ ir „Savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitų rašymo metodinėmis rekomendacijomis 2015 m.“, kurios 2019 m. buvo patobulintos ir papildytos, siekiant pagerinti savivaldybių rengiamų ataskaitų kokybę. Nuo 2017 m. sausio 1 d. įsigaliojo nauja Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų redakcija, kurioje yra keletas pakeitimų rodiklių sąrašė – pridėtas naujas rodiklis „Bandymų žudytis skaičius 100 000 gyventojų“, iš rodiklių sąrašo išimtas rodiklis „Savivaldybei pavaldžių stacionarines asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių asmens sveikatos priežiūros įstaigų pacientų pasitenkinimo lygis“ bei rodiklis „Vaikų, kuriems nustatytas dantų ėduonis, skaičius 10 000 gyventojų“ pakeistas į rodiklį „Vaikų, neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)“. Taip pat keitėsi kelių rodiklių (sergamumas tuberkulioze bei sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze) skaičiavimo metodika.

1. BENDROJI DALIS

1.1. PAGRINDINIŲ STEBĖSENOS RODIKLIŲ SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS („ŠVIESOFORAS“)

Pagrindinio rodiklių sąrašo (toliau – PRS) analizė ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas palyginant praėjusių metų Pasvalio rajono savivaldybės rodiklius su Lietuvos vidurkiu. Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstytos į grupes pagal kurias savivaldybės yra vertinamos:

- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, priskiriamos *savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei* ir žymimos **žalia spalva**;
- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, priskiriamos *savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei* ir žymimos **raudona spalva**;
- likusių 36 savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos **geltona spalva**. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį.

PRS analizės ir interpretavimo tikslas – *įvertinti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste, ir kokių priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.*

Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais („šviesoforas“ ir santykis), išskirtos trys pagrindinės Pasvalio rajono savivaldybės probleminės sritys, kurių rodikliai jau daugelį metų yra žymiai prastesni už Lietuvos vidurkį, atlikta atrinktų rodiklių detalesnė analizė ir vertinimas, pateiktos rekomendacijos ir išvados.

Pateikiamoje lentelėje pavaizduoti visi LSP 2019 metų Pasvalio rajono savivaldybės rodikliai ir jų lyginimas su Lietuvos vidurkiu:

- ✓ jei savivaldybė yra viena iš 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis – geriausias, žymima žalia spalva.
- ✓ jei savivaldybė yra viena iš 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis – prasčiausias, žymima raudona spalva.
- ✓ likusių 36 savivaldybių reikšmės žymimos geltona spalva.

Pirmame lentelės stulpelyje pateikiamas pagrindinių rodiklių sąrašas (toliau– PRS). PRS suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius. Antrame stulpelyje pateikiama Pasvalio rajono savivaldybės rodiklio reikšmė, trečiame – atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, ketvirtame – mažiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, penktame – didžiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, šeštame – savivaldybės rodiklio interpretavimas (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme ir savivaldybės vietos tarpe visų savivaldybių pavaizdavimas pagal („šviesoforo“ principą“).

Rodiklis	Savivaldybės reikšmė	Lietuvos rodiklis	Mažiausia rodiklio reikšmė	Didžiausia rodiklio reikšmė	Santykis savivaldybė/ Lietuva
STRATEGINIS TIKSLAS – PASIEKTI, KAD 2023 M. ŠALIES GYVENTOJAI BŪTŲ SVEIKESNI IR GYVENTŲ ILGIAU, PAGERĖTŲ GYVENTOJŲ SVEIKATA IR SUMAŽĖTŲ SVEIKATOS NETOLYGUMAI					
1. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	↑ 74,6 (72,1)	76,5	70,7	79,1	0,97
2. Išvengiamas mirtingumas	↑ 32,1 (32,8)	31,7	22,1	39,9	1,01
1 TIKSLAS – SUKURTI SAUGESNĘ SOCIALINĘ APLINKĄ, MAŽINTI SVEIKATOS NETOLYGUMUS IR SOCIALINĘ ATSKIRTĮ					
1.1. SUMAŽINTI SKURDO LYGĮ IR NEDARBĄ					
3. Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyventojų	↑ 21,6 (59,1)	23,5	0,0	97,8	0,92
Standartizuotas mirtingumo dėl savižudybių rodiklis (X60-X84) 100 000 gyventojų	↑ 19,3 (63,5)	23	0,0	119,4	0,83
4. Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų	↑ 30,3 (50,7)	37,1	3	121,4	0,82
5. Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 gyventojų	↑ 58,5 (59,7)	68,2	35,2	273	0,86
6. Šeimų patiriančių socialinę riziką skaičius 1 000 gyventojų	↑ 5,02 (5,7)	Duomenys nebeteikiami	Duomenys nebeteikiami	Duomenys nebeteikiami	-
7. Ilgalaikio nedarbo lygis	↑ 3,7 (4,4)	1,9	0,3	6,4	1,93
8. Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyventojų	↓ -23,7 (-13)	0,0	-34,8	28,4	-23,7
1.2. SUMAŽINTI SOCIALINĘ EKONOMINĘ GYVENTOJŲ DIFERENCIACIJĄ ŠALIES IR BENDRUOMENIŲ LYGMENIU					
9. Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00-Y89) 100 000 gyventojų	↑ 99,6 (147,9)	85,7	28,6	195,5	1,16
Standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklis (V00-Y89) 100 000 gyventojų	↑ 88,2 (151,8)	83,6	20,9	215,7	1,05

10. Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1 000 gyventojų	↑ 264,1 (251,9)	146,6	42	350,4	1,80
11. Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyventojų	↑ 38 (41)	23,1	1,7	81,9	1,64
12. Sergamumas (nauji TB atvejai) (A15-A19) 100 000 gyventojų	↑ 30,3 (42,2)	31,3	0,0	79,6	0,97
13. Sergamumas (nauji atvejai + recidyvai) tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyventojų	↑ 30,3 (46,5)	36	0,0	100,9	0,84
2 TIKSLAS – SUKURTI SVEIKATAI PALANKIA FIZINĘ DARBO IR GYVENAMAJA APLINKA					
2.1. KURTI SAUGIAS DARBO IR SVEIKAS BUITIES SĄLYGAS, DIDINTI PREKIŲ IR PASLAUGŲ VARTOTOJŲ SAUGUMĄ					
14. Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyventojų	↑ 2,9 (0)	1,0	0,0	2,9	2,90
15. Asmenų, susižalojusių dėl nukritimo (W00-W19) skaičius 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyventojų	↑ 135,4 (105,7)	145,7	92,6	197,2	0,93
16. Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyventojų	↑ 68,6 (65,3)	61,6	42,2	146,4	1,1
17. Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyventojų	↑ 45,4 (58,7)	72	0,0	118,7	0,6
2.2. KURTI PALANKIAS SĄLYGAS SAUGIAI LEISTI LAISVALAIKĮ					
18. Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65-W74) 100 000 gyventojų	↑ 13 (4,2)	4,9	0,0	24,2	2,65
Standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyventojų	↑ 13,1 (3,5)	4,8	0,0	25,2	2,65
19. Mirtingumas dėl nukritimo (W00-W19) 100 000 gyventojų	↑ 17,3 (16,9)	15,5	0,0	73,3	1,12
Standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyventojų	↑ 16,1 (16,5)	15,2	0,0	123,5	1,05
2.3. MAŽINTI AVARINGUMĄ IR TRAUMŲ KELIŲ EISMO ĮVYKIUOSE SKAIČIŲ					
20. Mirtingumas dėl eismo įvykių (V00-V99) 100 000 gyventojų	↑ 17,3 (8,4)	7,7	0,0	48,5	2,26
Standartizuotas mirtingumo dėl eismo įvykių (V00-V99) rodiklis 100 000 gyventojų	↑ 14,9 (7,4)	7,6	0,0	58,9	1,96
21. Pėsčiųjų mirtingumas dėl eismo įvykių (V00-V09) 100 000 gyventojų	↑ 4,3 (4,22)	2,3	0,0	13,5	1,86
22. Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius 100 000 gyventojų	↑ 77,9 (59,1)	66,7	8,8	163,6	1,17
2.4. MAŽINTI ORO, VANDENS IR DIRVOŽEMIO UŽTERŠTUMĄ, TRIUKŠMĄ					
23. Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui	343	970	30	34386	0,35

3. FORMUOTI SVEIKĄ GYVENSENĄ IR JOS KULTŪRĄ					
3.1. SUMAŽINTI ALKOHOLINIŲ GĖRIMŲ, TABAKO VARTOJIMĄ, NETEISĖTĄ NARKOTINIŲ IR PSICHTROPINIŲ MEDŽIAGŲ VARTOJIMĄ IR PRIEINAMUMĄ					
24. Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu rodiklis 100 000 gyventojų	↑ 0 (12,7)	2,9	0,0	12,6	0,00
Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	↑ 0 (15)	3,0	0,0	16,2	0,00
25. Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 100 000 gyventojų	↑ 17,3 (46,5)	19,1	0,0	79,5	0,91
Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	↑ 16,1 (45,1)	18,5	0,0	71,4	0,87
26. Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai)	↑ 34,6 (29,6)	74,1	0,0	350	0,47
27. Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais	↑ 180,5 (174,1)	199,2	70,1	395	0,91
28. Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	↑ 161,6 (165,5)	171,3	49,9	374,3	0,94
3.2. SKATINTI SVEIKOS MITYBOS ĮPROČIUS					
29. Kūdikių, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	↑ 41,5 (31,2)	37,8	1,4	62,1	1,10
4 TIKSLAS – UŽTIKRINTI KOKYBIŠKĄ IR EFEKTYVIĄ SVEIKATOS PRIEŽIŪRĄ, ORIENTUOTĄ Į GYVENTOJŲ POREIKIUS					
4.1. UŽTIKRINTI SVEIKATOS SISTEMOS TVARUMĄ IR KOKYBĘ, PLĖTOJANT SVEIKATOS TECHNOLOGIJAS, KURIŲ EFEKTYVUMAS PAGRĮSTAS MOKSLO ĮRODYMAIS					
30. Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv.	↑ 51,6 (48,4)	31,4	15,5	56,8	1,64
31. Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1 000 gyv.	↑ 10,5 (9,6)	7,0	3,4	10,5	1,49
4.2. PLĖTOTI SVEIKATOS INFRASTRUKTŪRĄ IR GERINTI SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGŲ KOKYBĘ, SAUGĄ, PRIEINAMUMĄ IR Į PACIENTĄ ORIENTUOTĄ SVEIKATOS PRIEŽIŪRĄ					
32. Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	↑ 3,8 (3,4)	2,0	1,6	6	1,86
33. Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyventojų	↑ 3,5 (3,3)	7,2	2,5	13,5	0,48
34. Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis 1 gyventojui	↑ 7,3 (6,9)	9,5	6,6	11,8	0,76
35. Sergamumas (nauji atvejai) vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyventojų	↑ 8,7 (0,0)	3,3	0,0	13,1	2,63
36. Sergamumas (nauji, recidyvai, po nutraukto gydymo, atvykę iš kito krašto ir pan.) vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyventojų. (Paplitimas)	↑ 8,7 (0,0)	5,7	0,0	14,5	1,52

37. Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) 100 000 gyventojų	↑	0,4 (0,0)	2	0,0	4,9	0,21
4.3. PAGERINTI MOTINOS IR VAIKO SVEIKATA						
38. Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių	↑	0 (9,9)	3,3	0,0	16,7	0,00
39. 2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys	↑	95,5 (98,7)	92,7	86,4	100	1,03
40. 1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina 3 dozės) skiepavimų apimtys	↑	91,6 (90,8)	92,1	66,7	100	0,99
41. Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 100 000 gyventojų	↑	13,4 (4,9)	3,9	0,0	14	3,44
42. Vaikų, neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	↑	13,2 (14,2)	20	9,5	30,9	0,66
4.4. STIPRINTI LĒTINIŲ NEINFEKINIŲ LIGŲ PREVENCIJĄ IR KONTROLĒ						
43. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyventojų	↑	1069,1 (967,4)	748	400,9	1466,6	1,43
Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyventojų	↑	979,7 (809,8)	733	575,7	1467,1	1,33
44. Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyventojų	↑	350,6 (261,9)	176,1	28,6	568,2	1,99
Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyventojų	↑	303,4 (218,1)	172,4	48,1	455,9	1,75
45. Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C97) 100 000 gyventojų	↑	372,2 (338,0)	287,8	199,4	439,9	1,29
Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) 100 000 gyventojų	↑	319 (285,7)	273,5	210	366,2	1,16
46. Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyventojų	↑	58 (70,1)	61,2	29,4	106,8	0,95
4.5 PREVENCIŅĒS PROGRAMOS:						
47. TikslinĒs populiacijos dalis (proc.), 2 metų bĒgyje dalyvavusi atrankinĒs mamografinĒs patikros dĒl krūtis vĒžio prevencinĒje programoje 2018–2019 m.	↑	37,5 (35,4)	52,9	18,4	73,2	0,71
48. TikslinĒs populiacijos dalis (proc.), 3 metų bĒgyje dalyvavusi gimdos kaklelio piktybiniŲ navikŲ prevencinĒje programoje 2017–2019 m.	↑	38,9 (37,7)	56,4	31,3	78,8	0,69
49. TikslinĒs populiacijos dalis (proc.), 2 metų bĒgyje dalyvavusi storosios ųarnos vĒžio ankstyvosios diagnostikos prevencinĒje programoje 2018–2019 m.	↑	45,4 (34,6)	56,3	32,3	69,4	0,81
50. TikslinĒs populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi ųirdies ir	↑	40,1 (33,1)	48,2	28,2	66,3	0,83

kraujagyslių ligų didelės rizikos grupės prevencinėje programoje 2019 m.					
51. Tikslinės populiacijos (6–14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje 2019 m.	7,5 (8,2)	15	1,6	57	0,50

  Rodyklės atspindi rodiklio pokytį nuo 2018 metų: pablogėjo ar pagerėjo, žalia spalva – teigiamas, raudona – neigiamas pokytis.

4 rodiklių reikšmės patenka į geriausių savivaldybių kvintilių grupę žaliąją zoną.

- Mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu rodiklis 100 000 gyventojų.
- Kūdikių, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.).
- Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius.
- Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių.

Apskaičiavus ir išanalizavus 2019 m. Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklius, turime galimybę palyginti pastaruosius su praėjusių metų rodikliais. Labiausiai 2018–2019 m. gerėjo mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 100 000 gyventojų, mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu rodiklis 100 000 gyventojų, Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių, mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyventojų, taip pat gerėjo sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyventojų. Kiti likę rodikliai sumažėjo nežymiai. (*Lyginamas paties rodiklio, o ne santykio (pagal šviesoforo spalvas) pokytis nuo praeitų metų*).

17 rodiklių reikšmės patenka į prasčiausių savivaldybių kvintilių grupę raudonąją zoną

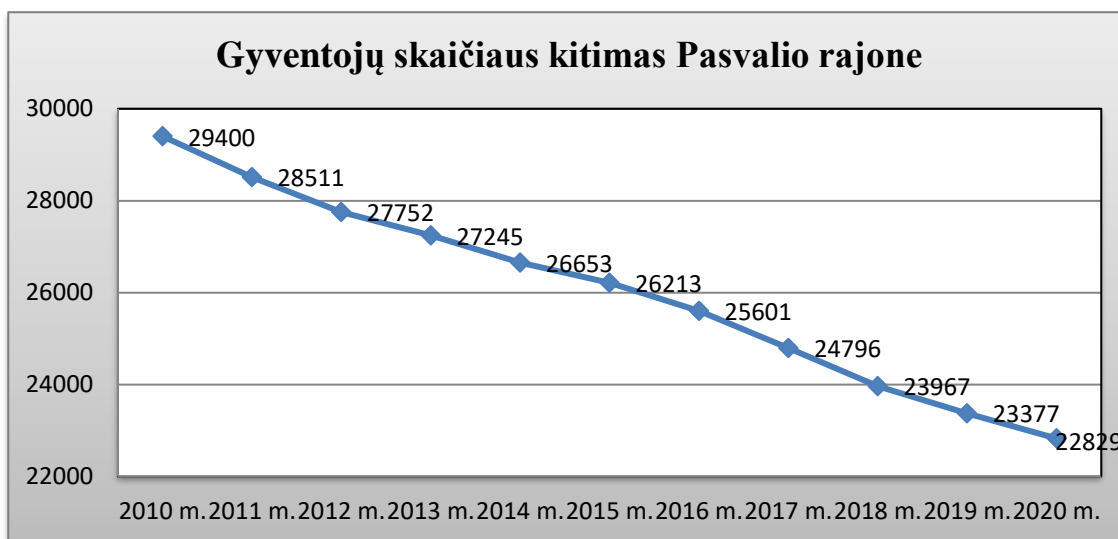
- Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv.
- Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1 000 gyv.
- Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyventojų.
- Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis 1 gyventojui.
- Sergamumas (nauji atvejai) vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyventojų.
- Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyventojų.
- Mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65-W74) 100 000 gyventojų.
- Mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl eismo įvykių (V00-V99) 100 000 gyventojų.
- Pėsčiųjų mirtingumas dėl eismo įvykių (V00-V09) 100 000 gyventojų.
- Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 100 000 gyventojų.
- Vaikų, neturinčių ęduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.).
- Mirtingumas/standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyventojų.
- Mirtingumas/standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyventojų.
- Mirtingumas/standartizuotas mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C97) 100 000 gyventojų.
- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), per 3 metų laikotarpį dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinėje programoje 2018–2019 m.
- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupės prevencinėje programoje 2019 m.

- Tikslinės populiacijos (6–14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc.

Labiausiai 2018–2019 m. blogėjo mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65-W74) 100 000 gyventojų. Mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl eismo įvykių (V00-V99) 100 000 gyventojų. Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 100 000 gyventojų. Sergamumas (nauji atvejai) vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyventojų. Kiti likę rodikliai pablogėjo nežymiai. (*Lyginamas paties rodiklio, o ne santykio (pagal šviesoforo spalvas) pokytis nuo praeitų metų*).

30 rodiklių patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilių grupę geltonąją zoną

Remiantis Lietuvos statistikos duomenimis 2020 metų pradžioje, Pasvalio rajono savivaldybėje gyveno 22 829 gyventojai, 548 gyventojais mažiau nei praeitais metais. Didžioji dalis gyventojų gyveno kaime, 15 435 gyventojai (67,6 proc.), mieste – 7394, (32,4 proc.).

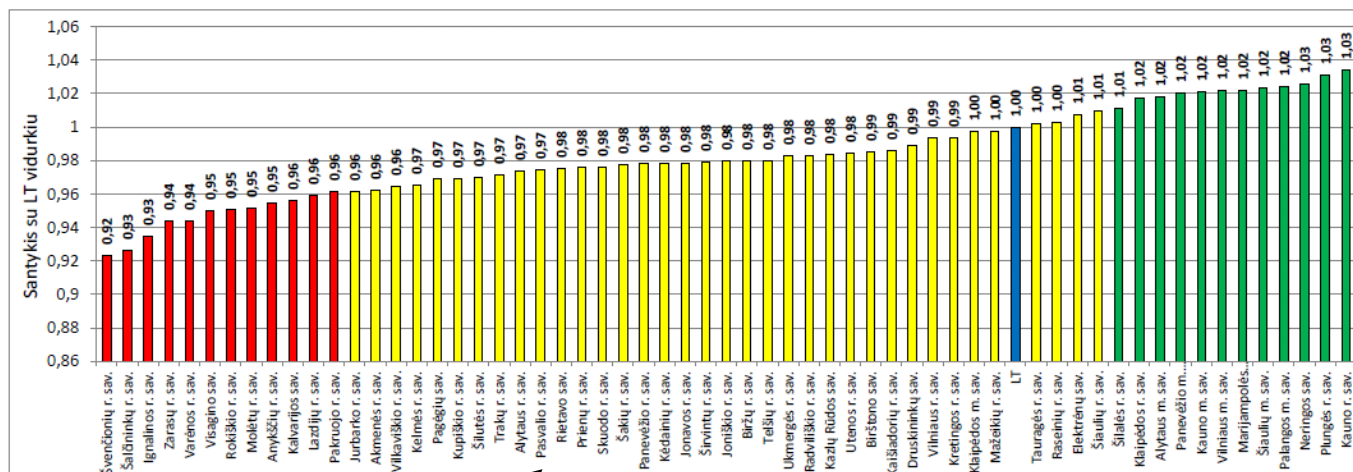

1 pav. Gyventojų skaičiaus kitimas Pasvalio r. sav. 2010–2020 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Vertinant vyrų ir moterų demografinę situaciją Pasvalio rajone pastebėta, kad rajone gyvena mažiau vyrų nei moterų. 2020 metų pradžioje Pasvalio rajone buvo užregistruota 10 768 vyrai (47,1 proc.) ir 12 061 moterys (52,8 proc.). 2020 metais rajone užregistruota 5758 pensinio amžiaus gyventojų ir tai sudarė 25,2 proc. visų gyventojų užregistruotų 2020 metų pradžioje. Daugiausia Pasvalio rajone buvo užregistruota darbingo amžiaus gyventojų – 13 691, tai sudaro 59,9 proc., ir vaikų nuo 0 iki 15 metų amžiaus užregistruota – 3380 (14,8 proc.).

Siekiant strateginio Lietuvos sveikatos programos tikslo – pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai, šiuo metu galima vertinti vieną esminį rodiklį – vidutinę tikėtiną gyvenimo trukmę. Lietuvos gyventojų vidutinės gyvenimo trukmės ilgėjimas visų pirma yra siejamas su nuosekliu ankstyvųjų (iki 65 m. amžiaus) mirčių skaičiaus mažėjimu, taip pat su sveiko gyvenimo trukmės ilgėjimu, atitolinus ligų atsiradimą ir jų lemiamas mirtis.

2 pav. Lietuvos savivaldybių vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės santykis su Lietuvos vidurkiu, 2019 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė – tai pagrindinis gyventojų sveikatos rodiklis, parodantis bendrą rizikos veiksnių poveikį, ligų paplitimą, intervencijų bei gydymo veiksmingumą.

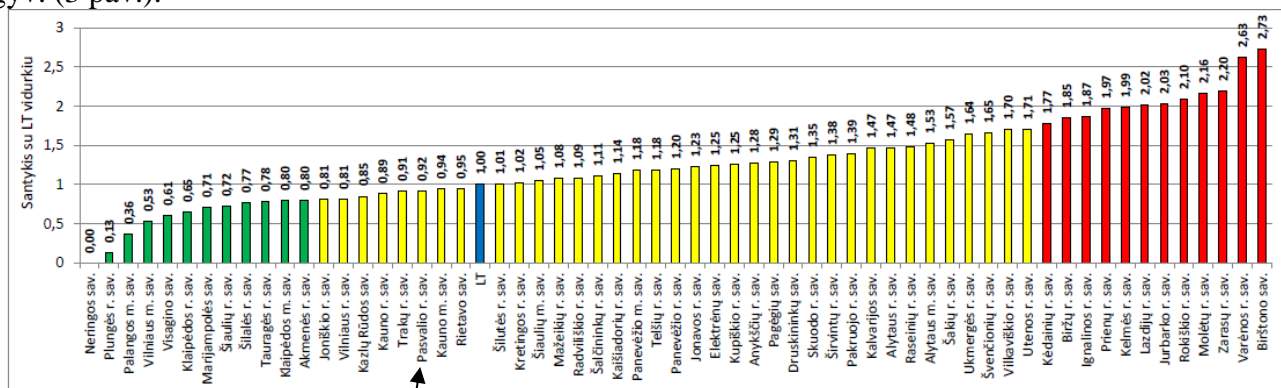
Savivaldybių vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės (metais) skirtumai nedideli. Lyginant su Lietuvos vidurkiu, išsiskyrė Kauno r. (79,1 m.), Plungės r. (78,9 m.), Neringos sav. (78,5 m.), Palangos m. (78,3 m.) bei Šiaulių m. (78,3 m.) savivaldybės, kur vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė ilgiausia. Šių savivaldybių reikšmės yra nuo 2,3 iki 3,4 proc. didesnės už šalies vidurkį. Tuo tarpu trumpiausia vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė 2019 m. buvo Švenčionių r. savivaldybėje (70,7 m.). Šios savivaldybės reikšmė už bendrą šalies vidurkį mažesnė 7,6 proc. Lyginant Pasvalio rajono savivaldybės gyventojų vidutinę tikėtiną gyvenimo trukmę su Lietuvos vidurkiu, Pasvalio rajono savivaldybėje ji trumpesnė 1,9 metais. Lietuvos vidurkis yra 76,5 metai, Pasvalio – 74,6 metai. 2018 metais vidutinė Pasvalio rajono savivaldybės gyventojų trukmė buvo 72,1 metai.

2. SPECIALIOJI DALIS

2.1. ATRINKTŲ STEBĖSENOS RODIKLIŲ SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS („ŠVIESOFORAS“)

2.1.1. MIRTINGUMAS DĖL SAVIŽUDYBIŲ (X60–X84) 100 000 gyv.

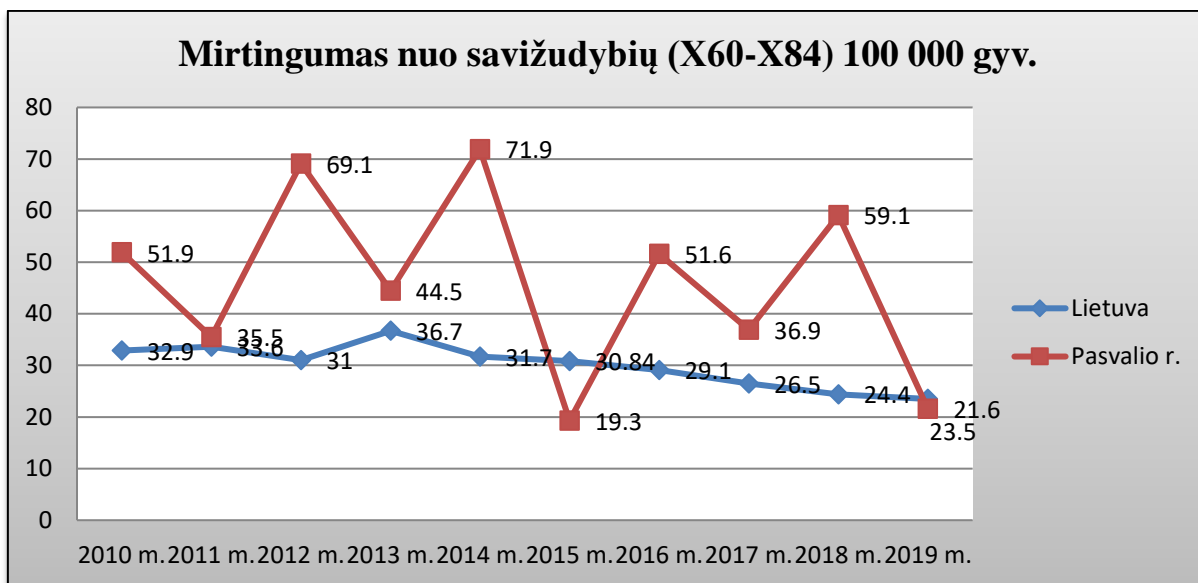
2019 m. Lietuvoje nusižudė 657 asmenys (23,5/100 000 gyv.). Lietuvos žemėlapyje pagal mažiausius standartizuotus savižudybių rodiklius labiausiai išsiskyrė šiaurės vakarinėje dalyje esančios savivaldybės. Vertinant savivaldybių gyventojų savižudybių rodiklius, reikėtų atsižvelgti į savivaldybėje gyvenančių gyventojų skaičių, kadangi daugiausiai dėl savižudybių miršta didžiųjų Lietuvos miestų savivaldybių gyventojai (Vilniaus m. sav. – 69, Kauno m. sav. – 64, Klaipėdos m. sav. – 28, Šiaulių m. sav. – 25 nusižudę gyventojai), tačiau šių savivaldybių rodiklių reikšmės geresnės, lyginant su šalies vidurkiu. Tuo tarpu mažesnė savivaldybėse (Kelmės r. sav. – 12, Rokiškio r. sav. – 14, Kėdainių r. sav. – 19 savižudybių), rodiklis yra raudonoje – blogoje – pozicijoje, kadangi šios savivaldybės labai „jautrios“ kiekvienam savižudybės atvejui dėl mažesnio gyventojų skaičiaus. 2019 m. Lietuvoje nebuvo nei vienos savižudybės tik Neringos sav., todėl ši problema labai aktuali ir opi beveik visoms savivaldybėms, nors rodiklis, lyginant su 2018 m., sumažėjo nuo 24,4 iki 23,5/100 000 gyv. (3 pav.).

3 pav. Lietuvos savivaldybių mirtingumo nuo savižudybių (X60–X84) rodiklio santykis su Lietuvos vidurkiu, 2019 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

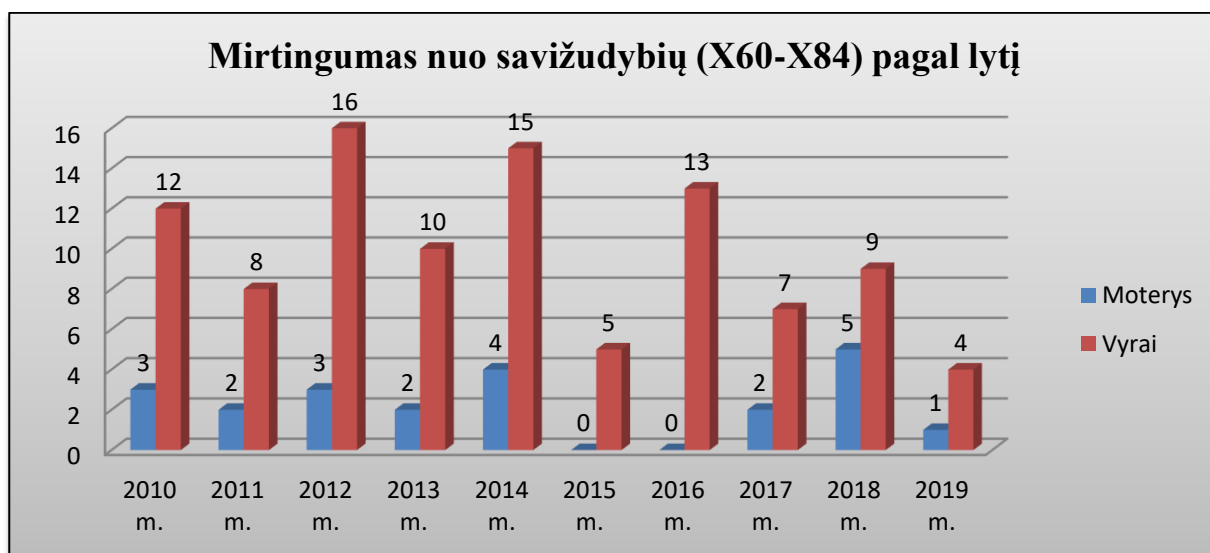
Vertinant mirtingumo rodiklį dėl savižudybių, Pasvalio rajono rodiklis 2019 metais patenka tarp 36 savivaldybių, kuriose rodiklis vertinamas kaip atitinkantis Lietuvos vidurkį. 2019 metais Pasvalio rajone nusižudė 5 gyventojai (59,1/100 000 gyv.), 9 gyventojais mažiau nei 2018 metais. (4 pav.) Kasmet dėl mirtingumo nuo savižudybių rodiklis Pasvalio rajono savivaldybėje žymiai aukštesnis už Lietuvos vidurkį, tačiau 2019 m. šis rodiklis tapo mažesnis net už šalies vidurkį. Pagrindinė santykinai didelio savižudybių skaičiaus rajone priežastis – socialinės ir ekonominės regiono problemos: skurdas, nedarbas bei su tuo susijęs alkoholio vartojimas. Tai patvirtina ir Pasvalio rajono savivaldybėje stebimas santykinai didelis socialinę riziką patiriančių šeimų, registruotų (taip pat ilgalaikių) bedarbių skaičius, bei aukštas mirtingumo nuo alkoholio sukeltų ligų skaičius. Iš viso Pasvalio rajone per 2010–2019 m. nusižudė 121 asmuo.

4 pav. Mirtingumas nuo savižudybių (X60-X84) rodiklis 2010–2019 m. 100 000-ių gyventojų.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

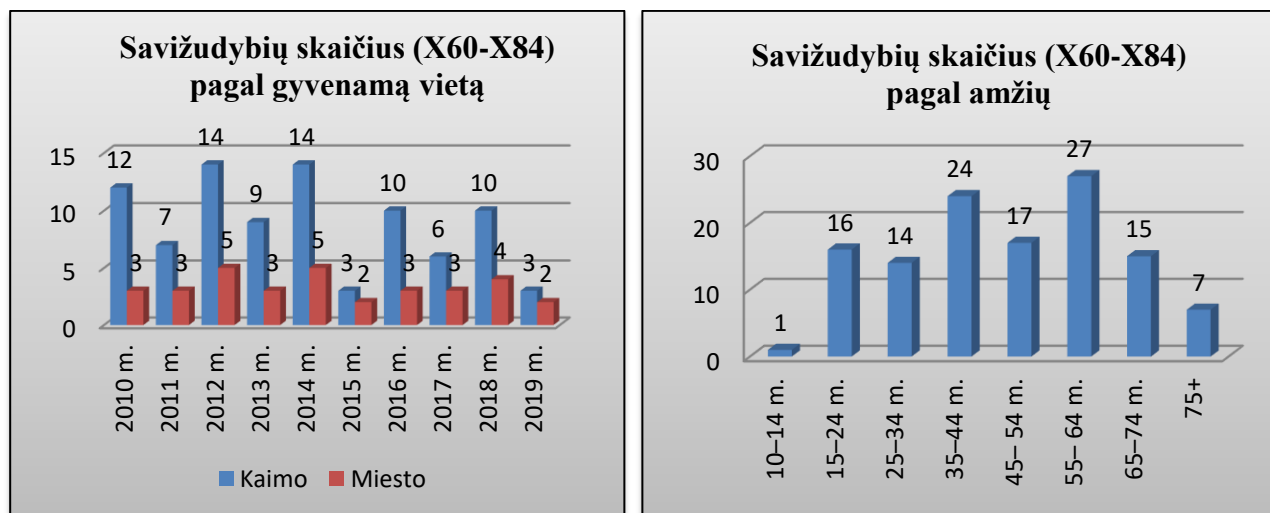
Iš viso 2019 metais Pasvalio rajone nusižudė 5 gyventojai. Vertinant savižudybių skaičių pagal lytį, nusižudė daugiau vyrų 4 (abs. sk.) nei moterų 1 (abs. sk.). 2018 metais Pasvalio rajone nusižudė 14 gyventojų, iš jų – 9 vyrai. Stebint savižudybių rodiklį nuo 2010 metų, matyti, kad vyrų savižudybių skaičius išlieka žymiai aukštesnis nei moterų. (5 pav.) Iš viso nuo 2010 m. iki 2019 m., nusižudė 99 vyrai ir 22 moterys.

5 pav. Mirtingumas nuo savižudybių (X60-X84) pagal lytį 2010–2019 m. 100 000-ių gyventojų.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Vertinant savižudybių skaičių pagal amžių ir pagal gyvenamą vietą, stebima, kad daugiausia žudosi darbingo amžiaus asmenys nuo 35 iki 44 metų ir nuo 55 iki 64 metų amžiaus. Daugiau gyvenantys kaime (abs. sk. 87 gyv.) nei mieste (abs. sk. 34 gyv.). (6–7 pav.)

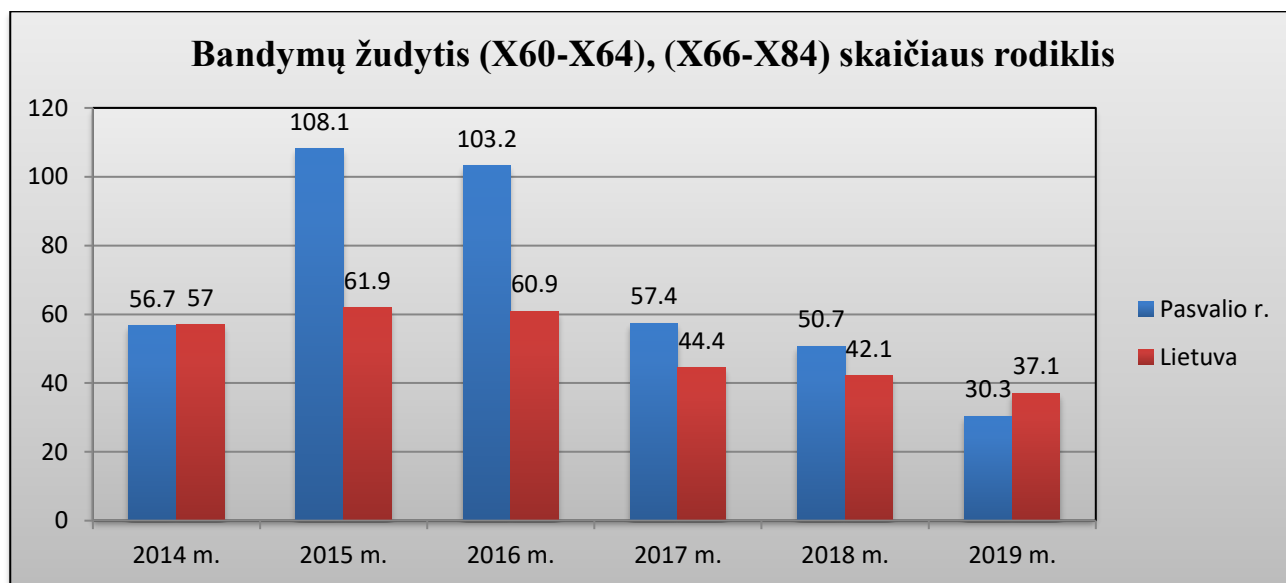

6-7 pav. Mirtingumas nuo savižudybių (X60-X84) pagal amžių ir pagal gyvenamą vietą 2010–2019 m. 100 000-ių gyventojų.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2019 m. Lietuvoje užregistruoti 1 037 bandymai nusižudyti (37,1 bandymai žudyti 100 000 gyv.). Didžiausiais rodikliais išsiskyrė Ignalinos r. Kupiškio r. Neringos ir Molėtų r. savivaldybės, kuriose 100 000 gyv. teko nuo 58 iki 68,3 bandymo žudyti. Tačiau įdomu tai, kad 1037-iuose bandymuose žudyti dalyvavo 968 asmenys. Tai reiškia, kad 69 asmenys bandė žudyti ne vieną kartą. Daugiausiai ne po vieną kartą bandžiusiųjų išeiti iš gyvenimo 2019 m. buvo Vilniaus m. savivaldybėje – 9 asmenys. 2019 m. kiekvienoje Lietuvos savivaldybėje užregistruotas bent vienas bandymas nusižudyti.

Pasvalio r. sav., bandymų žudyti (X60-X84, X66-X84) skaičiaus rodiklis nuo 2015 iki 2018 metų buvo aukštesnis nei Lietuvos. 2019 m. rodiklis sumažėjo iki 30,3/100 000 gyv. (8 pav.).

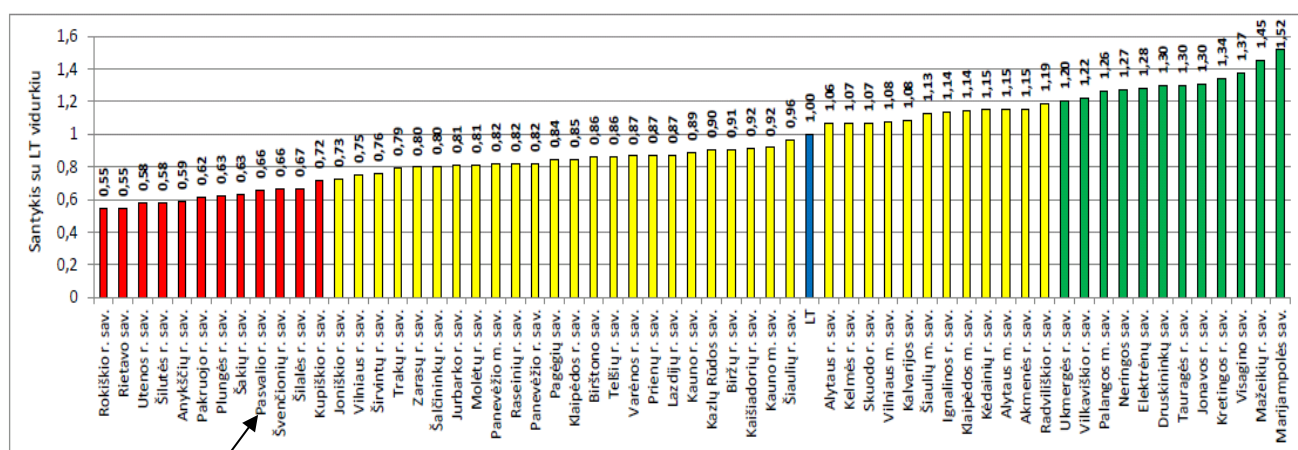

8 pav. Bandymų žudyti skaičiaus rodiklis (X60-X64, X66-X84) Pasvalio r. sav., ir Lietuvoje 2014–2019 m. 100 000-ių gyventojų

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2. 1. 2. VAIKŲ, NETURINČIŲ ĖDUONIES PAŽEISTŲ, PLOMBUOTŲ IR IŠRAUTŲ DANTŲ, DALIS (PROC.)

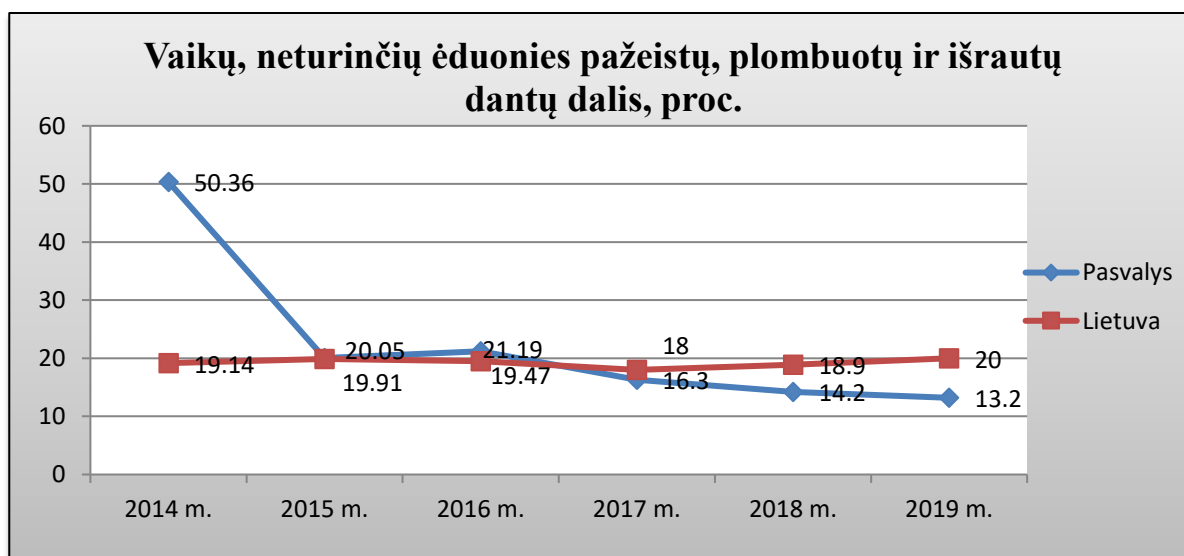
Kiekvienas moksleivis kasmet į mokyklą turi pristatyti pažymą apie sveikatą, į kurią įtraukta dalis apie dantų būklę. 2019 m. 71,5 proc. Lietuvos vaikų pristatė šią pažymą. Remiantis jos duomenimis nustatyta, kad apie 20 proc. vaikų, pristačiusių sveikatos pažymas į mokyklą, neturėjo ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų. Geriausia dantų būklė 2019 m. buvo Marijampolės savivaldybėje gyvenančių vaikų – 30,4 proc. turėjo sveikus dantis. Prasčiausia dantų būklė Rokiškio r. savivaldybės vaikų – tik 10,9 proc. jų turėjo sveikus dantis.

9 pav. Vaikų, neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, rodiklio santykio palyginimas su Lietuvos vidurkiu 2019 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

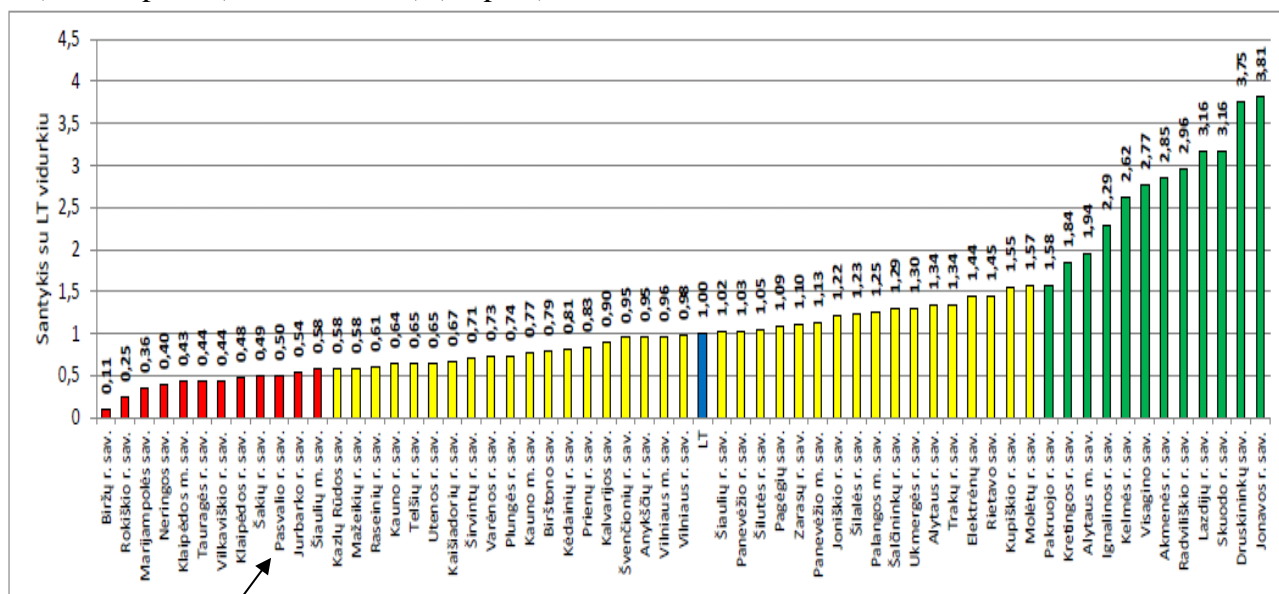
Remiantis Higienos instituto Vaikų sveikatos stebėsenos informacine sistema (VSS IS) nustatyta, kad 2019 metais Pasvalyje sveikus dantis turėjo tik 13,2 proc. vaikų. Palyginus su 2018 m., rodiklis sumažėjo 1 proc. Šis rodiklis patenka tarp 12 savivaldybių, kuriose rodiklis rodo prasčiausią situaciją. (10 pav.).

10 pav. Vaikų, neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, rodiklis proc., palyginimas su Lietuvos vidurkiu 2019 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

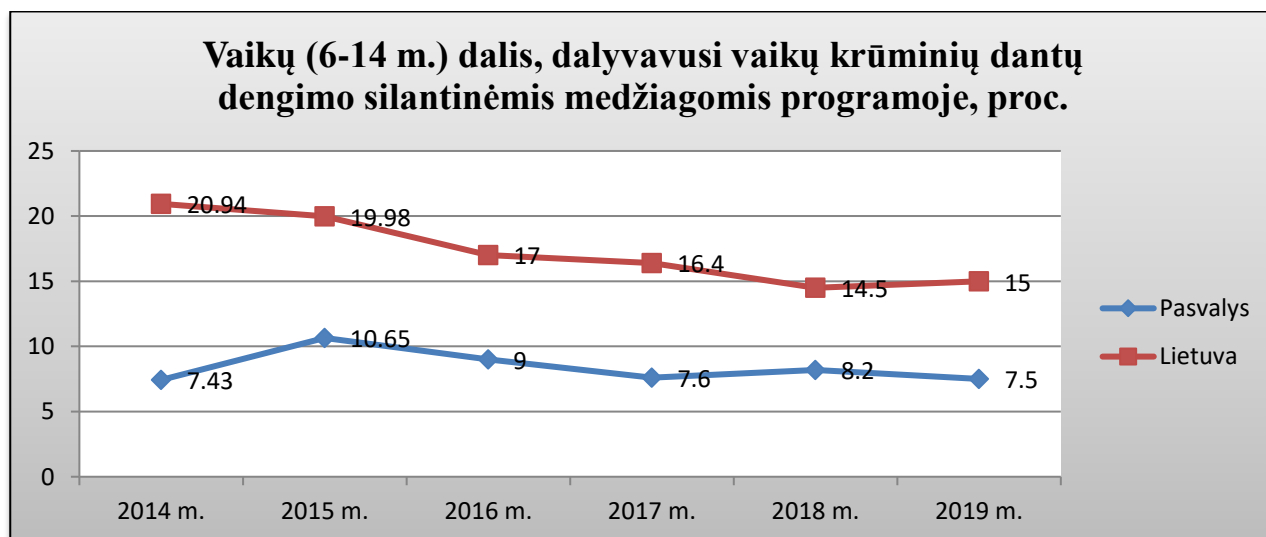
Vaikams nuo 6 iki 14 m. amžiaus skirta Vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programa, kuri turi didelę įtaką toliau augti sveikiems dantis. Šią paslaugą gali suteikti gydytojai odontologai arba burnos higienistai, dirbantys gydymo įstaigose, sudariusiose sutartis su teritorinėmis ligonių kasomis dėl šių paslaugų finansavimo. 2019 m. 15,0 proc. 6–13 m. amžiaus vaikų krūminiai dantys padengti silantinėmis medžiagomis. Šis rodiklis savivaldybėse svyravo nuo 1,6 proc. (Biržų r. sav.) iki 57 proc. (Jonavos r. sav.) (11 pav.).

11 pav. Vaikų (6–13 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, rodiklio santykio palyginimas su Lietuvos vidurkiu 2019 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Pasvalyje 2019 metais programa pasinaudojo tik 7,5 proc. vaikų (6–13 m.), 0,7 proc. mažiau nei 2018 metais. Didžiausias proc. buvo pasiektas 2015 metais 10,65 proc. (12 pav.).

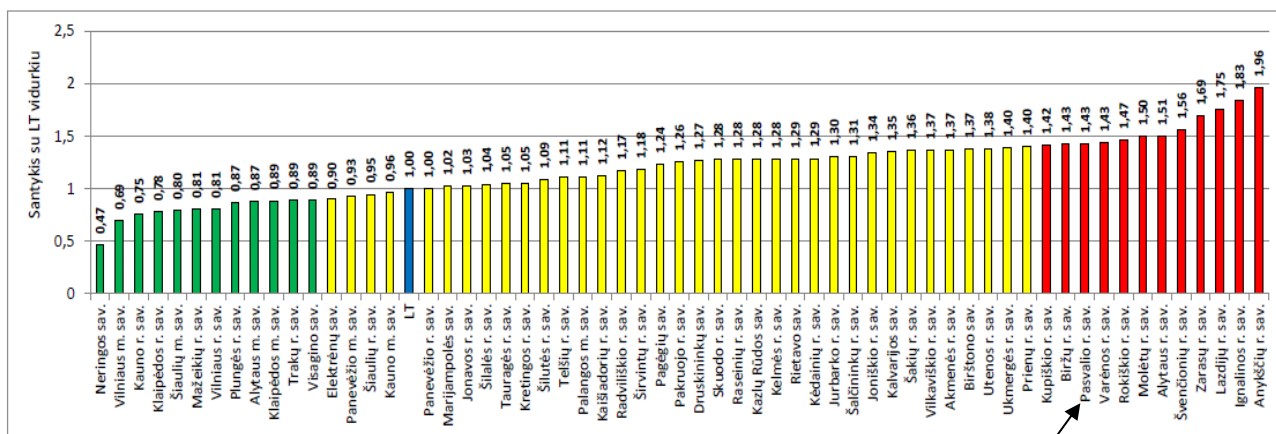

12 pav. Vaikų (6–13 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, rodiklio palyginimas su Lietuvos rodikliu 2019 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2. 1. 3. MIRTINGUMAS NUO KRAUJOTAKOS SISTEMOS LIGŲ IR PIKTYBINIŲ NAVIKŲ 100 000 GYV.

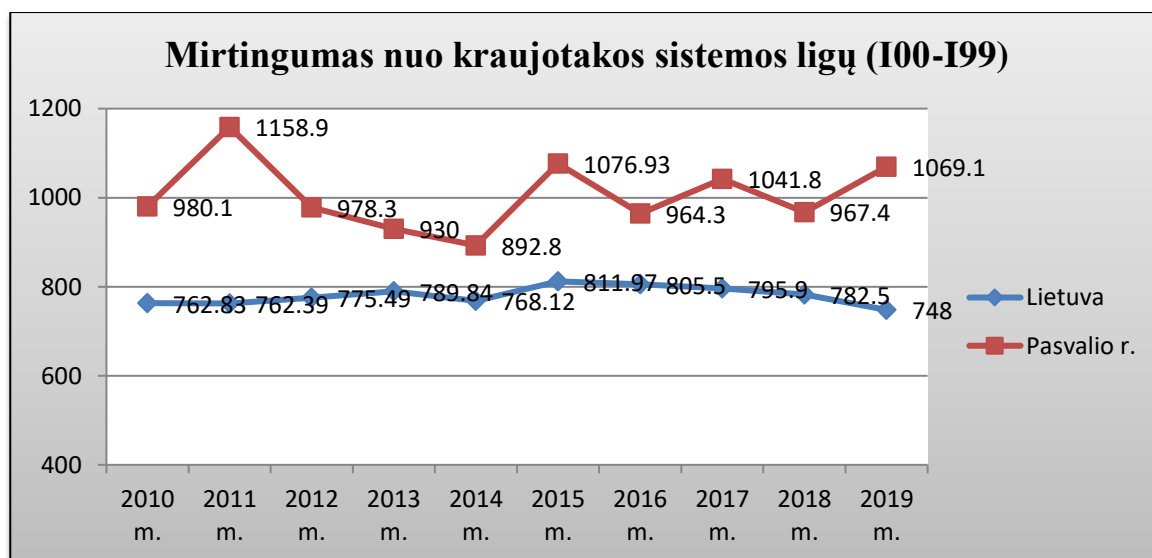
Lietuvoje ir sergamumas, ir mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų jau daug metų aktuali problema. 2019 m. dėl kraujotakos sistemos ligų mirė 20 901 gyventojas (mirtingumo rodiklis – 748,0/100 000 gyv., t. y. 34,5 mirtimis 100 000 gyv. mažiau nei 2018 m.). Didžiausias standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų, kaip ir 2018 bei 2017 m., išlieka tarp Šalčininkų r. sav. (1238,2/100 000 gyv.) gyventojų. Mažiausias standartizuoto mirtingumo rodiklis tarp Šiaulių m. sav. gyventojų (575,7/100 000 gyv.) (13 pav.).

13 pav. Lietuvos savivaldybių mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklio santykio palyginimas su Lietuvos vidurkiu 2019 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

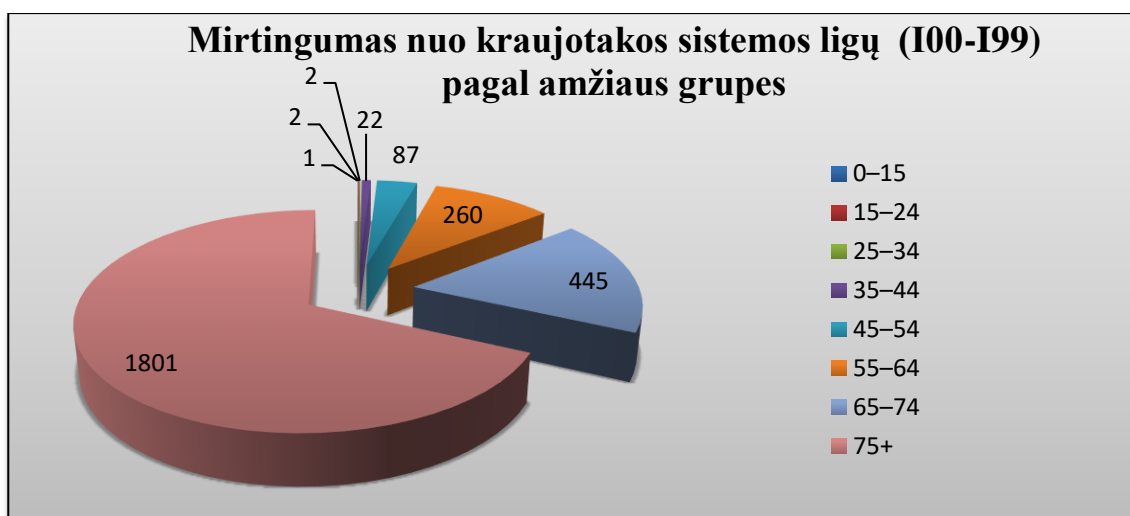
Vertinant Pasvalio rajono savivaldybės mirtingumą nuo kraujotakos sistemos ligų, pateiktame 11 pav., matyti, kad 2019 m. mirė 247 Pasvalio rajono gyventojai (mirtingumo rodiklis – 1069,1/100 000 gyv.), 2018 m. mirė 229 gyventojai (mirtingumo rodiklis – 967,4/100 000 gyv.), 18 gyventojų daugiau nei 2018 metais. Didžiausias mirtingumas dėl kraujotakos sistemos ligų buvo 2011 m., rodiklis siekė 1158,9/100 000 gyv.(14 pav.).

14 pav. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 2010–2019 m. 100 000 gyv.

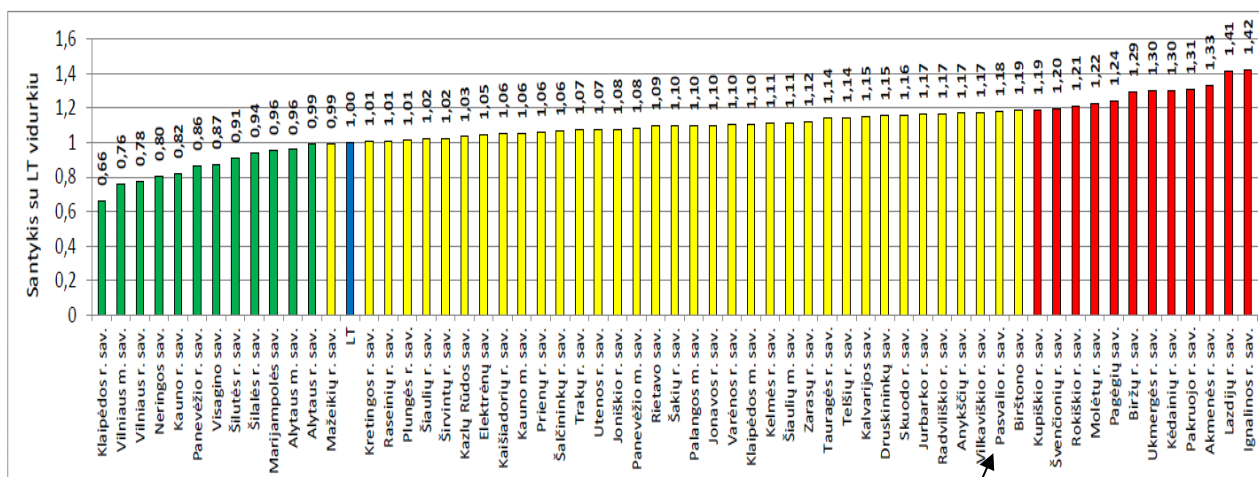
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Daugiausia nuo kraujotakos sistemos ligų miršta vyresnio amžiaus (55–75+) metų asmenys. Iš viso per 2010–2019 metus mirė 2620 gyventojų (35–75+) metų amžiaus. Pagal lytį miršta daugiau moterų (1541) nei vyrų (1079). (15 pav.).

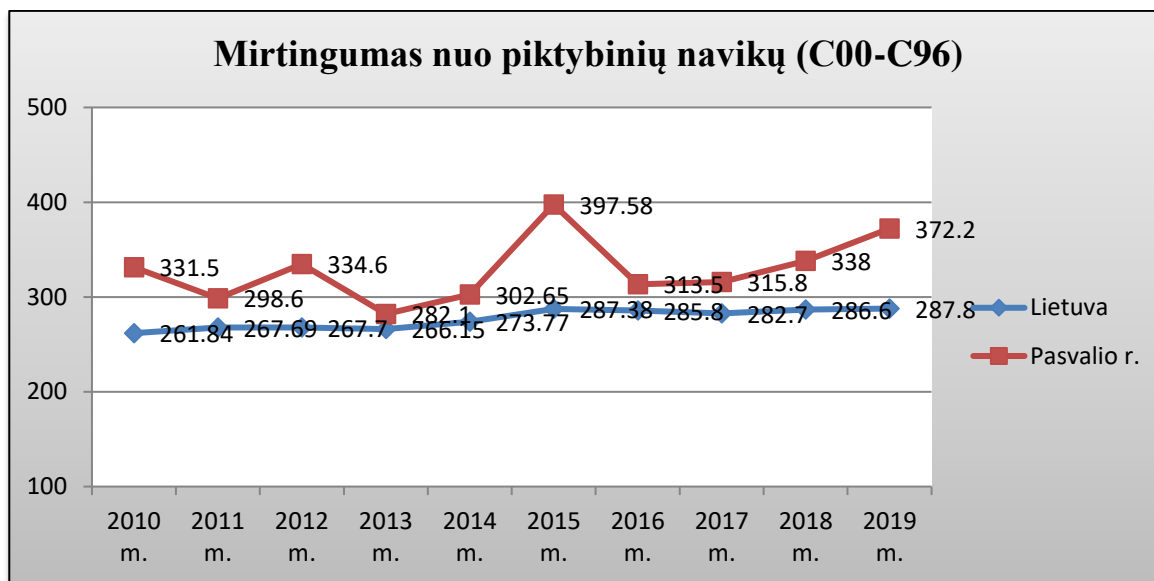
15 pav. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) per 2010–2019 m. 100 000 gyv.
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2019 m. nuo piktybinių navikų Lietuvoje mirė 8 042 gyventojai (mirtingumo rodiklis – 287,8/100 000 gyv.). Vertinant nestandartizuotus rodiklius, didžiausias mirtingumas nuo piktybinių navikų tarp Ignalinos r., Anykščių r., Pakruojo r. savivaldybių gyventojų – 416,3–408,1/100 000 gyv. Mažiausiais nestandartizuotais rodikliais labiausiai išsiskyrė Kauno r. (199,4/100 000 gyv.) bei Vilniaus m. savivaldybių gyventojai (216,3/100 000 gyv.). (16 pav.)

16 pav. Lietuvos savivaldybių mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklio santykio palyginimas su Lietuvos vidurkiu 2019 m.
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

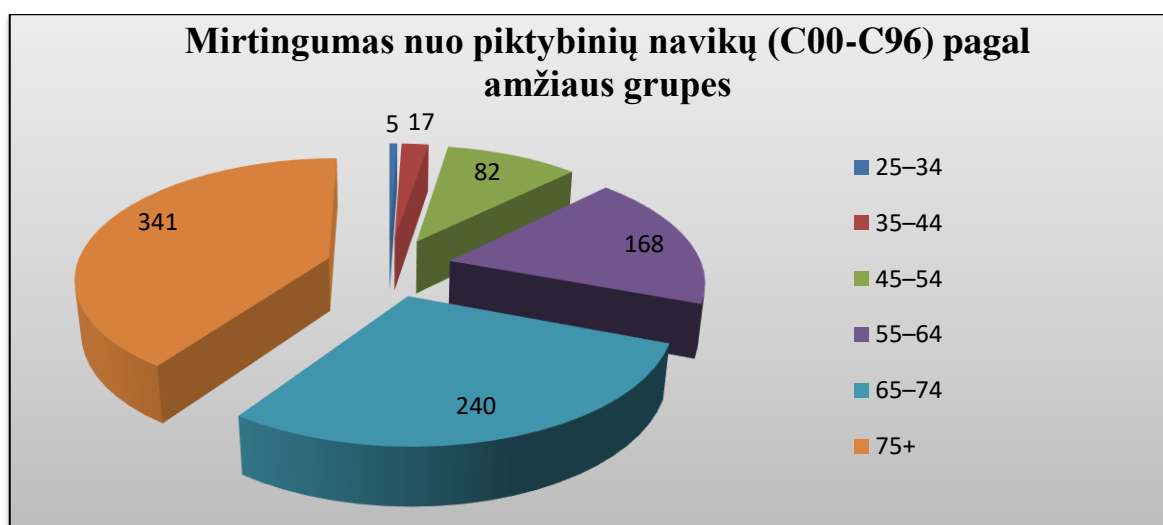
Vertinant mirtingumo rodiklį nuo piktybinių navikų Pasvalyje, 2019 m. nuo šių ligų mirė 86 gyventojai (mirtingumo rodiklis 372,2/100 000 gyv.), t. y., 6 gyventojais daugiau nei pernai, 2018 m. – 80 gyv. (14 pav.). Vertinant mirtingumą pagal lytį, daugiau miršta vyrų (54) nei moterų (32).

17 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 2010–2019 m. 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

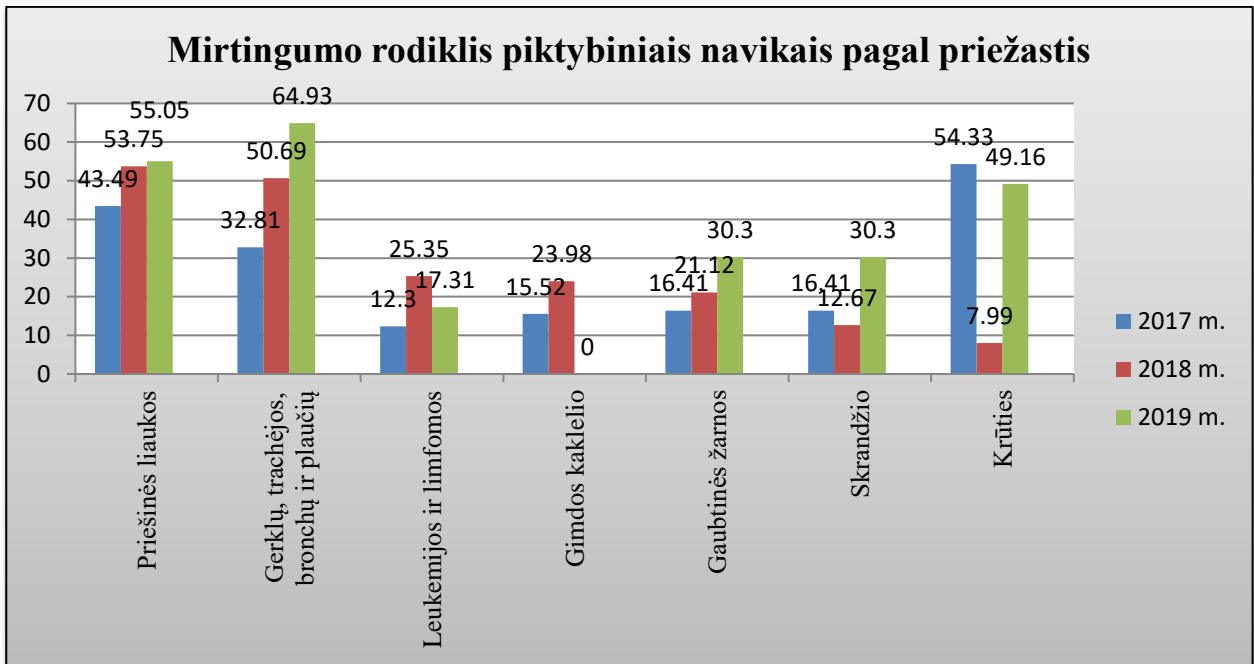
Daugiausia nuo šių ligų miršta pagyvenę 65–75+ metų asmenys. Iš viso per 2010–2019 metų laikotarpį Pasvalio r. sav. nuo piktybinių navikų (C00-C96) mirė 853 asmenys. Iš jų 490 vyrų ir 363 moterys (18 pav.).

18 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) Pasvalio rajone per 2010–2019 m. 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Vertinant mirtingumo rodiklį piktybiniais navikais pagal priežastis Pasvalyje, 2019 metais išaugo mirštamumas nuo gerklų, trachėjos, bronchų ir plaučių piktybinių navikų, mirtingumo rodiklis (64,93/100 000 gyv.). Taip pat ženklus didėjimas buvo mirtingumo krūties vėžio piktybiniais navikais, rodiklis išaugo nuo 7,99/100 000 gyv. 2018 m. iki 49,16/100 000 gyv. Padidėjo priešinės liaukos, gaubtinės žarnos ir skrandžio mirtingumas piktybiniais navikais. Sumažėjo mirtingumas leukemijos ir limfomos bei gimdos kaklelio mirtingumas piktybiniais navikais. (19 pav.)

19 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų pagal priežastis Pasvalio rajone 2017–2019 m. 100 000 gyv.
 Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

APIBENDRINIMAS

- Vertinant mirtingumo rodiklį dėl savižudybių, Pasvalio rajono rodiklis 2019 metais patenka tarp 36 savivaldybių, kuriose rodiklis vertinamas kaip atitinkantis Lietuvos vidurkį. 2019 metais Pasvalio rajone nusižudė 5 gyventojai (59,1/100 000 gyv.), 9 gyventojais mažiau nei 2018 metais.
- Vertinant vaikų skaičių rajone, kurie turi sveikus dantis, nustatyta, kad 2019 metais Pasvalyje sveikus dantis turėjo tik 13,2 proc. vaikų. Palyginus su 2018 m. m., rodiklis sumažėjo 1 proc. Šis rodiklis patenka tarp 12 savivaldybių, kuriose rodiklis rodo prasčiausią situaciją. Tai pat didelę įtaką sveikiems dantims toliau augti turi vaikų nuo 6 iki 14 m. amžiaus skirta Vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programa, kuria Pasvalyje pasinaudojo tik 7,5 proc. vaikų (6-13 m.).
- Vertinant Pasvalio rajono savivaldybės mirtingumą nuo kraujotakos sistemos ligų, 2019 m. mirė 247 Pasvalio rajono gyventojai (mirtingumo rodiklis – 1069,1/100 000 gyv.), 2018 m. mirė 229 gyventojai (mirtingumo rodiklis – 967,4/100 000 gyv.), 18 gyventojų daugiau nei 2018 metais. Šis rodiklis patenka tarp 12 savivaldybių, kuriose rodiklis rodo prasčiausią situaciją.
- Vertinant mirtingumo rodiklį nuo piktybinių navikų Pasvalyje, 2019 m. nuo šių ligų mirė 86 gyventojai (mirtingumo rodiklis 372,2/100 000 gyv.), t. y., 6 gyventojais daugiau nei pernai, 2018 m. – 80 gyv. Nors rodiklis atsidūrė tarp 36 savivaldybių geltonoje pozicijoje, tačiau vis tiek išlieka aukštesnis už Lietuvos vidurkį.

Stebint analizuojamus rodiklius žymiai sumažėjo mirtingumas nuo savižudybių ir sergamumas tuberkulioze. Todėl vietoj sergamumo tuberkulioze, 2019 metais pasirinktas naujas rodiklis, vaikų, neturinčių éduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.). Mirtingumo rodiklio nuo savižudybių bei sergamumo rodiklio tuberkulioze mažėjimas rodo, kad buvo pasirinktos teisingos ir efektyvios priemonės, kurias įgyvendinant situacija Pasvalyje gerėjo. Iš pasirinktų stebėti rodiklių pastebimas didėjantis mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų bei mirtingumas nuo piktybinių navikų.

REKOMENDACIJOS

1. Siekiant mažinti mirtingumą dėl savižudybių:

- teikti psichologinę, metodinę pagalbą Pasvalio rajono gyventojams, įtraukti ir tuos, kurie išgyvena nusižudžiusiojo artimojo netektį.
- šviesti ir informuoti visuomenę apie psichologinės pagalbos galimybes, prevencines priemones, kaip atpažinti savižudiškų minčių turintį asmenį ir kokią pagalbą jam pasiūlyti.
- organizuoti paskaitas kaimo bendruomenėse psichikos sveikatos srityje.
- tobulinti specialistų kompetencijas atpažįstant savižudybės riziką.

2. Siekiant mažinti Pasvalio rajono gyventojų mirtingumą nuo kraujotakos ir piktybinių navikų sistemos ligų:

- ieškoti efektyvesnių būdų kaip organizuoti ir vykdyti širdies ir kraujagyslių ligų, krūties vėžio, gimdos kaklelio piktybinių navikų, storosios žarnos vėžio prevencines programas;
- toliau skatinti gyventojus aktyviai dalyvauti Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuro, bendruomenių, bendrojo ugdymo, neformaliojo gydymo įstaigų, švietimo ir sporto įstaigų organizuojamose įvairiuose sveikatinimo veiklos renginiuose; tęsti fizinio aktyvumo populiarinimą bei mokymus, įtraukti kuo daugiau įvairaus amžiaus žmonių.
- toliau didinti Valstybinių profilaktinių programų įgyvendinimo mastą ir profilaktiniam patikrinimui pakviesti kuo daugiau nustatyto amžiaus grupės gyventojų.

3. Siekiant didinti vaikų, neturinčių éduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalį (proc.):

- šviesti ir informuoti vaikų tėvus apie dantų silantavimo prevencinę programą.
- organizuoti paskaitas, pamokas, užsiėmimus vaikams bei jų tėvams apie dantų higienos svarbą.
- didinti vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programos įgyvendinimo mastą ir profilaktiniam patikrinimui pakviesti kuo daugiau nustatyto amžiaus grupės gyventojų.
- Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biure įdarbinti 1 burnos higienistą, įgijusį visuomenės sveikatos specialisto profesinę kvalifikaciją.
- gerinti odontologinių asmens sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą kaimo vietovėse įdarbinant 1–2 burnos higienistus ASP įstaigose, ambulatorijose.

Numatant 2021 m. savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos prioritetus, atsižvelgti į visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos išvadas ir rekomendacijas. Savivaldybės administracijai rekomenduojame parengti sveikatos stebėsenos ataskaitos rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planą.